

Beskrivelse

Over det, i Island, den 11 Sept. 1755. paaKOMME
 Jordskicelø, og den derpaa, den 17de Octobr. samme Aar,
 fulgte Jlds-Udbrydelse af den forbrændte Bierg-Kloste-Kat-
 legiaa udi Is-Bierget Myrdals-Jofel; efter de sammesteds
 observerende Studenteres indsendte
 Beretninger.

Den 11 September, da bemældte Observatores laae un-
 der Tælt, nær ved den Gaard Høfde udi Skaa-
 gefjords-Syssel, Norden paa Landet, mærkedes først,
 om Formiddagen Klokken 8, en temmelig stærk Bevægelse, hvorved
 Jorden 5 eller 6 gange skød sig frem og tilbage, dog uden at gaae
 nogensteds af Lave. Kort derpaa, da Klokken var henimod 9, yttre-
 de sig atter en Bevægelse, med foregaaende suusende Lyd eller
 Hvidslen i Luften, som, i Henseende til Hæftigheden og Tidens
 Længde, langt overgik, baade den første, og alle de paafølgende:
 Denne begyndte først med stærke, dog tillige noget langsomme, Hæ-
 veller i Jorden, hvilke, efter et Par Minuter, bleve forvandlede til
 en hæftig Rystelse, hvorved Jordskorpen bølgeviis blev opløstet,
 saa at Tættet ligesom hoppede op og ned: En Mængde store Steen-
 Dyrger nedstyrkede i det samme strømmeviis, fra de allevegne
 Na omlig.

omliggende Fjelde, med en forfkræffelig Bulder og Knagen, samt tyf Røg, der skulede Bierge-Toppene, saa man ikke ret kunde see hvad der gik for sig, men var dog intet andet, end et fint og hvidagtigt Støv, som opstigede fra de tilsammen stødende Klipper, Gruns, og Steene: En, paa dette Sted, lidet fra det faste Land beliggende De, Malmøse kaldet, som rundt omkring bestaaer af meget høye og steile Klipper, og Sandsteen-Bierge, samt en ligedannet Halv-De, Thorder Høfde, en Fierding Bens derfra, tabte store Bierg-Stykker; dog rammede sigt i Særdeleshed 2de spidse Klipper, sædvanlig kaldte Grutar eller Bæddere, som fra Nrids-Tiid have staaet Norden paa Halv-Den, noget høiere end det øvrige Bierg, af hvilke den eene reent faldt ned, og den anden revnede, saa at den er nær ved at falde; Ikke at tale om andre Bierg-Stykker, hvilke her, ved nærmere Efterhyn, befandtes at være udfaldne paa 3 adskillige Steder, samt, udi den faste Klippe, en Riste, 5 Favne dyb, og oven til 1 Fod breed: De klipperige og steile Strand-Bredder, Kietubierg kaldte, som ligge strax Østen for det Forbjerg Skagen, der adskiller Skagefiords-og Huunevands-Snyffeler, henimod 8 Mile fra Høfde, gave en forfkræffelig Røg fra sig, just som Steen-Skredet skeede fra de andre nærliggende Fjelde; hvoraf rimelig formodes, at og de have havt samme Skjæbne, og at de, til en stor Deel, maae være enten revnede eller udfaldne. Denne Rystelse varede 10 Minuter.

Samme Dag, som var den 11te Septembr. fornam man ellers i alt 9 Gange til Jordstjælv; den 12te 5 Gange, nemlig: Klokk. 7 og 10 Formiddag, samt 2. 3. og 11. Eftermiddag; Den 13de 4 Gange, Klokken 8 og 9 Formiddag, men 10 og 11 Eftermiddag; Den 14de 1 Gang, Klokken 10 Formiddag; Den 15de 2 Gange, Klokken 2 og 3 Eftermiddag, noget stærkere end sædvanligt; Den 16de 1 Gang, Kl. 11. Formiddag; og endelig den 24de 1 Gang, Klokken 11. Formiddag, da Observatores opholdte dem paa den Præstegaard Grafnegil i Desfiorden: Dog varede disse Jordstjælve neppe 1 Minut ad gangen, og bestoede ikkun udi 3 til 4 svage Stød; eet eeneste undtaget, som skeede den 12te, og holdt ved i 3 Minuter.

Længere borte gjorde den første Dags Jordskælvs ulige Virkninger, dog som oftest i den Orden, at det allerførst og stærkest har angrebet de yderste Hukke, Næs, og Forbjerg, men derimod tilsidst og allermindst rørt de inderste Fjeldbøgger og Dale. Thinges-Syssel maatte derfor lide meest herved: thi der bleve, paa Tjør-Næsset, 8, paa Glatøe, 4, og kort herfra paa det faste Land, 3 Bøndergaardte aldeles omkastede, samt nogle Fisker-Huuse beskadigede.

Præsten til Siglefjord, hvilken just den samme Formiddag som Jordskælvet paakom, seylede med en Baad midt inde paa Fjorden, der paa begge Sider er omgivet med høje og steile Fjelde, berettede, at han først havde hørt en Lyd, som af en stærk Hvirvelvind, og strax derpaa mærket, at Baaden ligesom standsede og blev paa begge Sider klemt og slidt af Bølgerne; da hand i det samme fik at see Røgen, og hørde Steen-Skredet yderst paa Næssene, hvilket i en hast tog til, og forflyttede sig efter Haanden alt længere op ad det faste Land, lige ind til de Fjelde, som ligge tværs for den inderste Ende af Fjorden. Endeel Fiskere paa disse Steder stode og højeeste Fare for, at Baadene skulde blive, nu slidte, nu klemte i Stykker, formedelsst Søens forvirrede Bevægelse.

I øvrigt anføres det som noget særdeles mærkbærdigt, at man ved Begyndelsen af dette Jordskælvs, bestandig havde stille og varmt Væjr heele 14 Dage efter hinanden, hvilket paa denne Tid af Aaret er meget usædvanligt; Samme Land altsaa tillige paa en vis Maade tiene til at stadfæste den Fortælling, som alle gamle Folk i Island baade selv eenstemmig antage og udgive for en Sandhed, at nemlig Jordskælvs altid har medbragt en tyk Lust og et besynderlig mildt og godt Væjr.

At ellers dette Jordskælvs i sær yttrede sin Virkning paa de yderste Bynter og Næs, førend i de Fjelde, som ligge høiere oppe i Landet, gav Anledning til at slutte: at den underjordiske Bevægelse, fra det Sted, hvor Jordskælvet har havt sin første Oprindelse,

delse, som ventelig har været mod Østen eller Syd-Øst, maa have taget Søe-Vegen Nord ad Østen omkring Land-Kanten, hvorfor og samme Bevægelse nødvendig maatte trænge sig igiennem de yderste Næs og Forbjerg, førend den kunde komme længere ind til eller igiennem det øvrige faste Land. Man blev endnu ydermere bestyrket i denne Tanke, ved den forunderlige Støv-Taage, af Indbyggerne Mistur kaldet, hvilken strax den 18de om Formiddagen Kloften 10 begyndte at lade sig til Syne: thi denne trækkede ligeledes op fra Østen, først over Søen; hvorfra den siden drev alt videre frem mod Vesten langs Strand-Kanten, og udbreedde sig i saadan en Hast over alle Fjorde, at den allerede inden Aften stod ligemed de højeste Bierge-Toppe; Den havde desuden en bleegagtig rød Farve, og førde med sig et meget fint dog skarpt Støv, som man kunde fornemme paa Dyne og Ansigt. Vel falder sliq Støv-Taage undertiden i Island; dog ikkun naar det blæser overmaade stærkt: Denne gang tværtimod var Luften saa reen, at man, paa de høye Fjelde, oven over Taagen, kunde see den klare Himmel, og saa stille, at man endog der ikke kunde fornemme til nogen synderlig Blæst; hvoraf man da videre formodede, at denne Støv-Taage maatte være forarsaget, enten ved et Jordstjælv, eller nogen deraf flydende Omvæltelse; og det saa meget desto vissere, som man har erfaret, at Jordbrand og Støv-Taage her i Landet gierne pleye at følge paa stærke og idelige Jordstjælve.

Udgangen viste og at saadan Formodning ikke var uden Grund, men at disse Jordstjælve meget meere vare at ansee som naturlige Forvarseler for den kort derpaa opkomne underjordiske Ilds-Udbrydelse; ved hvilken dette i Særdeleshed er mærkværdigt, at de med samme umiddelbar foreenede Jordstjælves første Directions-Linie er gaaet imod Norden til Østen lige til Skialfanda-Fjord, uden at røre det Bierg Krabla eller dets Omkreds, som brandte omtrent for 30 Aar siden, hvilke Steder dog ikkun ligge 4 Danske Miile Østen for bemældte Linie; da samme Jordstjælve derimod have sat keele Nord-Landet Vesten for i Bevægelse, hvilket maaskee tillige er et Tegntil, at Landets Grundbolde paa dette sidste Sted maa være meere bevægelige.

Jlds-Udbrydelsen selv opkom af en Jisbjerg-Klofte, Katlegiaa kaldet, hvilken vel adskillige gange før, især 1625, 1660, og 1721 er udbrudt med Jid og Vand-Flod, men synes dog denne Gang at have foraarfaget nok saa stor Vdeleggelse som nogensinde tilforn. Den ligger i Vester-Parten af Skaftefields Syffel, 12 Miile lige frem mod Osten fra Hekla, udi et Jisbjerg, som i vore Tiider er bekiendt, under Navn af Myrdals-Jøkel, hvilket har paa sin Vester-Side, i samme Strækning, Vefields Jøkel, og paa sin Øster-Side Ørafse-Jøkel, 2de Jisbierge, som begge tilforn have sprudet Jid; Endelig er samme ligeleedes mod Norden indsluttet med den Ræde af vidtloftige Fielde og Jisbierge, der gaar midt igiennem Landet, og strækker sig lige til Nordlandets Grændser. Naar nu alt dette be-
tragtes, vil det vel ikke falde forunderligt, at bemældte Jisbjerg den-
ne Gang har udest en saa forstrækkeltg Mængde Vand, og saa me-
gen Jid og Aske, over den største Deel af Landet, ja langt ud paa
Havet imod Syd-Ost lige ud til Færøe; allerhelst da dette støder
sammen med saa mange andre store Jis-Bierge, har tilligemed dem
hvilket i saa mange Aar, og er, naturligtviis at slutte, imidlertid
idellig blevet forsynet med nye Materier.

Beslynderligt er det, at man, 1755. om Sommeren, førend
Jlden udbrød, endnu ikke fornåm det mindste til nogen usædvanlig
Bevægelse udi Myrdals-Jøkelen selv; uden dette maaskee skulde regnes
derhen, at samme da begyndte at udflyde 2de nye Elver, som man
tilforn ikke havde vidst af: Dog, dette blev af Naboerne ikke ndtydet
paa nogen tilkommende Jlds-Udbrydelse. Saa meget er alligevel,
af adskillige troeværdige og meere agtsomme Folk, nogle Gange til-
forn erfaret, at det i de brændende Jis-Bierge smeltede Vand, paa
et halvt Aars Tiid førend Jlden for Alvor har faaet Luft, me-
get har tiltaget, ja samlet sig i store Søer paa deres Overflade;
hvilket og maa være Aarsagen til de fast utroelige Overbømmelser,
som gierne pleje at følge med deslige Bierges endelige Antændelse.
Jis-Smeltingen selv maa usensbartlig være en Virkning af en nær-
værende underjordisk Jid; hvilken vel kand give fra sig nogen Var-
me, igiennem de sædvanlige runde Vand-Fuller i Jøkkelen, end-
skøndt disse almindelig ere oven til ikkun $\frac{1}{2}$ Fod igiennemsnidt, og neden-

til endnu smaalere; men er dog ikke i Stand til ret at bryde løs, saa længe den ikke ved de smaa Vandhuller kand blive forsynet med tilstrækkelig Luft, og saa længe Isen derimod oven paa samme er tyk og stærk.

Saaledes er det gaaet paa dette Sted indtil den 17de Octob. Klokken 10 Formiddag, da man allerførst, i Myrdalen, fornam et overmaade stærkt Jordskælvs, med u-ordentlige og meget hæftige Rystelser, som uden Tvivl ere blevne forarsagede af det Stød, hvorved den af Ilden udvildede Luft endelig har opsprenget den øverste Iis-Hvælving. Til Beviis herpaa lod sig strax i samme Øyeblik en forfærdelig Vandflod til Syne, hvilken, med en overmaade bruisende og hæftig Fart nedstyrtede fra Bierg-Kløften Katlegiaa, i 3de adskilte Strømme, mod Sønden, Østen, og Vesten, og oversvømmede alle omliggende Egne, i sær den Sand-Strækning Myrdals-Sand, som er, i Længden fra Østen til Vesten omtrent 5, og i Bredden, fra Vesten til Syden, eller fra Iis-Bierget til Stranden, 4 Danske Mile. Vandstyrningen saae ud som en stor Søe, og medførde en utroelig Mængde Iis-Stykker, og iblandt disse, nogle heele faste Klipper: Klipperne vare at see til som store Bygninger; og de flydende Iisbierge, saa mange, at de, ved deres Udlob i Søen, gjorde et nyt Næs; og saa anseelig tykke og høye, at nogle af dem, da den Strøm hvoraf de bleve forte havde tabt sin Kraft, stode paa Grund i Havet paa 40 Favnes Dyb: Jorden, hvor Vand-Floden gik over, blev omvæltet, Creature, og hvad andet den traf paa, bortskyllet, og de Folk, som samme Tid reyste frem og tilbage over denne Egn, tvungne til at tage deres Tilflugt til Høye og Bierge; ja endeel af disse maatte, uden at faae noget at spise, udholde, under aaben Himmel, den ideltige Ild, Afke, og Bimpsteen-Hagel, indtil paa 7de Dag, da de, med største Livs-Fare, ved at lægge deres Heste paa Siden, og slæbe dem efter sig over Isen, endelig opnaaede en Bondegaard. Den vestlige Arm af Vand-Floden begyndte igien at aftage allerede den første Dag sildig om Aftenen; den østlige Oversvømmelse derimod varede meget længere; dog var Vandet aldeeles udlobet, og Myrdals-Sanden derfra gandske

ffe udtømmet, inden den 7de Novembr. da et Sælskab af 18 Personer vovede den første Rejse derover, hvilken desuagtet ikke kunde skee uden største Besværlighed, formedelsst de halv-smalte Jis-Stykker og Dynd, som skieude heele Grunden, og gjorde samme overalt meget usikker.

Al dette første Jordstuelv kunde Naboerne endnu ikke fuldkommen slutte hvad der var paa Færde, forend de tillige vendte deres Dyne til Katlegtaa, hvilken just i samme Øjeblik, som den anførte Bierg-Styrtning skeede, opskied en overmaade tyk Skye-Stotte, med en gruelig Knagen, samt stærke og langvarige Stød og Bulder i Jorden. Hermed fulgte først en stærk Hagel, som af andre gandske faste og tunge gloende Steene, saa især af Pimpsteene, hvoriblandt nogle veyede 2 til 3 Pund; og med denne Hagel igten, en anden af det sædvanlige Slags, hvilken havde dette særdeeles, at man, inden i hvert Jis-Korn, fandt noget sort Sand. Derpaa begyndte Ilden strax paa 3 Steder at lade sig see, dog ikke i nogen bestandig Lue, men udi store, nu meget klarstinnende, nu rødagtige Flammer, tilligemed en stærk Røg og Damp, samt hæftige Vandstyrtninger. Denne Ild kom alt meere og meere til Synne imod Aftenen ligesom Dagens Lys tog af, saa at Luften omkring den ildsprudende Bierg-Kløfte gandske blev oplyst af Ilds-Luer og Flammer; hvoriblandt man blev nogle overmaade store Ild-Kugler vaer, hvilke ligesom af Canoner bleve opskudte i Luften, hvor de igten med et stærkt Knald splittedes ad i utallig mange Stykker: Ja endog den heele øvrige Luft i alle omliggende Bøygdelave blev derved tillige opfyldt med Ild-Blus, Gnister, og brændende Materie, af hvilken store Stykker overalt nedfaldt paa Jorden; da den Ild, som spillede i den Røg-Stotte, der opgik af Bierget, forestillede imidlertid sammesteds, et ligesaa sørgeligt og forfækkeligt som forunderligt Sjørværkerie, med alle slags Skikkelser og Farver.

Den 18de var stille Veyr med Regn og Taage, hvoraf Bierget var skult; dog hørdes endnu den samme Bulder i Luften; Man fornem og i Jorden idelige Bevæggelser, hvilke gæve en Lyd fra sig
som

som en suusende Vind; Ilden derimod saae man ikke, denne Nat, spille, som den forrige.

Den 19de var Vinden Nord-Vest, og Deyret klart i Myrdalen, saa at man tydelig kunde see den ildfulde Røg-Støtte, hvilken gjorde den paafølgende Aften og Nat saa lyse, som om det havde været midt om Dagen: hvortimod den Sand og Aske, som Bierget kastede fra sig, førde samme Dag saadant et Mørke over alle Bøygdelave Østen for Myrdalen, som om det havde været en Vinter-Nat. Knaldene vare denne gang saa stærke, at de lydelig lode sig høre mange Steder paa Sønderlandet, over 25 Meile borte. Det var og denne Dag, da det sorte Sand-Fog faldt, paa eet af de fra Island tilbage gaaende Skibe, under Færøe (*).

Den 20de da Vinden endnu var Nord-Vest, rasede Katlegiaa ligesaa stærkt som før; I Særdeleshed hørde man 2de Knald, hvilke langt overgik alle de forrige; man saae og tilligemed samme, 2de overmaade store Ild-Kloder.

Den

(*) Hr. Professor Kratzenstein har undersøgt saavel den Aske, der faldt paa bemældte Skib under Færøe, som den, der faldt paa Den selv: Den som faldt paa Skibet bestaaer af et sortebrunt, fint, og tungt Støv, hvilket temmelig let slyder sammen til et sort Slagg, naar det, i et udhulet Kull, holdes imod Luen af et brændende Lys, og denne bliver puustet derpaa: Den Materie derimod, som faldt paa Den selv, bestaaer af alige rund- og lang-agtige Korn, omtrent saa store som en Ert, hvilke naar de brydes over, viise noget glindsende, der ligner Slagg eller Steen-Kull; Disse opsoolne vel og aese op i Begyndelsen ved den oppuustede Lue af Lyset, men falde dog siden igien tilsammen, da de ikkun blive til et meget hullt Slag, hvilket atter, naar det med borraz bliver smeltet, giver et temmelig fast sort Glas. I Følge denne sidste Materie Udseende naar den brydes, og af dens Væning, skulde man slutte, at samme maatte have sin Oprindelse af halvudbrændte Steen Kull, hvilket maaskee kunde bestyrke deres Lærdom, som ublede Aarsaagen til Jordskælvs og Ildsprudende Bierge af antændte Steen-Kull. Men et Stykke Steen-Kull, naar det paa samme Maade b. handles ved Luen af Lyset, vil for sig selv aldeles ikke sammenmelte til et saadant glindsende Slagg, da derimod et Stykke Svovel-Ries for sig selv, ret ligesom det første Slags Aske, og endnu meget lettere, sammenflyder til et sort Glas, og seer besunden, naar det brydes, ligesaadan ud som den; Forskiellen er allene, at man ved dette sidste ikke mærker nogen Væning i Materien. Det er altsaa rimeligt, at denne Aske maa have sin Oprindelse i en Blanding, enten af begge disse, nemlig, af Steen-Kull og Svovel-Ries, eller tillige af Berg-Olie (Petroleo.) Den saa kaldte Curterbrand, som i Mængde findes i Island viiste, da den paa samme Maade blev behandlet ved Luen af Lyset, ingen Lighed med denne Materie.

Den 21de faldt Sandet og Asken over Myrdalen med en Nordost-Vind.

Den 22de faldt Aske-Støvet allerhæftigst, saa at der, i Myrdalen og Østerbørgden, blev gandske mørkt; derimod astog Biergets Knagen, og Knaldene i Luften: Dog kunde man endnu denne Nat, fra Vedøe i Guldbringe-Syssel, tydelig see oven over Biergene, saavel den lyse Røg-Støtte, som de store Ild-Kugler, hvilke i Luften sprang i tusinde Stykker.

Fra den 23de til den 28de drev en nordlig og nordøstlig Vind Aske-Støvet alt længere imod Sønden, med et forfærdeligt Mørke, og langsomme, dog stærke, Stød af Jordstjælv, hvilke jævnlig vare samlede med nogle Bierg-Skred og Vandstyrtinger. I disse Dage blev det, hvor Vinden stod paa, saa mørkt som midt om Natten, formedelst den tykke Sand-Hagel, hvoraf Jorden 3 til 4 Fod høyt gandske blev bedækket, deels med forbrændte, deels knusede Steene.

Den 27de faldt dette Aske-Fog paa Vedøe, saa at Sneen deraf blev gandske sort.

Den 28de var et stille Vejr med Regn og tyk Luft, som holdt ved til den 7de Novemb. i hvilken Tiid Ilds-Udbrydelsen af Bierget ikkun sielden kunde sees; man mærkede allene af de Knald, som kunde høres i Luften, at dens Raserie nu begyndte at formindskes; Jordstjælvene toge ligeledes af. Man fornam og virkelig ikke siden til nogen betydelig Ildspruden eller Vandstyrting indtil den 17de Novemb. da der atter udbrød en temmelig hæftig Vandstrøm; dog mærkedes endnu efter denne Tiid lige ind til Nyt-Aar 1756, af og til, nogle Ild-Skud, og en graa-agtig Damp, paa 5 adskilte Steder i Bierget.

Efter Nyt-Aar 1756. yttrede sig derimod ikkun een og anden Gang nogle svage Levninger af den foregaaende Jordbrand, s. E. den 15de Januarii; i Febr. Maaned nogle smaa Ild-Straaler eller

Bluus; og atter nogle Bevægelser den 28de og 29de Junii; Men fornemmelig den 12te og 13de August, da Katlegtaa igien opkastede en Mængde Pimpsteen og Aske, som, ved Hielp af en vestlig Vind, paa nye overdækkede det Bøngdelav Skafstaa-Tunge, medførde et tykt Mørke, og satte de arme Indbyggere i en ny Bæængstelse; og endelig den 25de i samme Maaned, henved Klokken 6 om Formiddagen, i klart og stille Solskins Veyr, da de som boede nogle Miile Østen for Jis-Fieldet, synede en Jld og Røg-Stotte, som i en hast blev opskudt med et slags Hæftighed, men blev dog igien usynlig efter een Time. Observatores gjorde dem i denne Tid al Umage for at besee dette Jld-Sted, komme og virkelig op paa Jis-Bierget selv, men maatte formedlelt en idelig Vedholdende Taa-ge see sig tvungne til at staae fra dette Forsæt.

Saa langvarig og saa voldsom en Jlds-Udbrydelse kunde ikke andet end have bedrøvelige Virkninger: Den Hæftighed, med hvilken Vandstyrtingen frembrød, og den store Ddeleggelse, som ved samme blev forarsaget, er allerede anført; Dog havde den ubeskrivelige Mængde Røg, Sand, og Aske, som Bierget tillige opkastede, fast endnu meere skadelige Følger. Samme opfyldte Luften saaledes, at Solens Staalser og Dagens Lys ikke kunde trænge der igiennem. Tre Miile fra Bierget, hvor Vinden endda ikke stod paa, blev det, den 22de og 23 Octob. aldrig meere end halv-lyst, og den 24de maatte man inden Klokken 2 om Eftermiddagen tænde Lys i Husene; hvor Vinden derimod stod paa, faldt Asken og Sandet Strømmeviis ned af Luften, som den hæftigste Plads-Regn, og forarsagede midt om Dagen saadant et Mørke, at Folk, som gik sammen paa Marken, ikke kunde see hverandre, og maatte tage hinanden ved Haanden for at de ikke skulde adskilles; nogle Steder kunde man, heele fire Dage, aldrig see sin Haand om man end holdt den tæt op til et Vindue; og paa andre Steder, skal Mørket have vedvaret heniind 8 Dage: Ja den stærke Vind paa Fieldene havde allerede den 20 Octob. saaledes udsprede dette Aske-Fog lige hen i Mule-Snyffel, 50 Miile borte, at de reysende sammesteds ikke kunde hitte deres Vey, men maatte holde stille, og de som vare i Huus kunde om høy Middag ikke see mindste Skint af Dagen.

Men

Men ikke det alleene: Denne Aske og dermed følgende Sand-Grus fordervede tillige, hvor den faldt ned, heele store Land-Strækninger: Sönderlandet tog vel nogen, endskönt ey saa betydelig Skade; Derimod blev den største Deel af Österlandet over 40 Mile i Længden saaledes overstrøet med samme, at den endnu laae 3 Tommer dybt i Jorden, efterat det øverste deraf deels ved Vinden deels ved Vandet var bortført. Dog blev i Særdeleshed det skionne Land-skab Skaftraa-Tunge og omliggende Egne, derved ødelagt. Forbrændt Grus og Sand, som her laae i til 3 Fod høyt paa den slette Mark, og 4 til 6 ved Stæder og paa lave Steder, skulde alle Enge og Marker, og betog Creaturene al Græsning: En fast utroelig Mængde Aske, Pimpsteen, samt andre større og mindre Steene, bedækkede Skovene saa aldeles, at man ikke kunde see uden Toppen af det høieste Birke-Ris, hvilkken endda af den stærke Heede saaledes var bleven forbrændt, at den faldt hen i Aske saa snart man rørde derved; Et svovelagtigt Dynd, hvormed den opløste og udblødte Aske opfyldede alle Vandbække, Kilder, og Brønde, gjorde Vandet oprørt, tykt, og affinagende baade for Mennesker og Dvæg; Endelig blev Luften overalt saavel inden som uden Husene opfyldt med Svovel-Dunster og en ulidelig Stank, hvorved Folk ikke allene bleve trangbrystige, men endog reent tabte baade Lugt og Smag; I Tandkødet satte sig Havelse, som udbrod med Materie og onde Vædsker; Tænderne bleve løse i Munden, og Dynene svage og røde, med en smertefuld Svie.

Ildens Virkninger vare det forstrækkeligste; Creaturene bleve derved vilde og galne, saa at de løb heele 15 til 20 Mile Vægs bort til Fielde og Udørkener, og Menneskene fast affindige af en inderlig Forstrækkelse over de idelige Jordskælve, Torden, Lynild, og Knagen i Luften. Dog bleve ikkun tvende Mennesker reent ihjel-slagne deraf, nemlig een Mands Person og een Pige, hvilke begge paa samme Tid og Sted bleve truffne af Ilden, just som de vare komne uden for deres Dør, i Tanke at gaae ud i Marken. Paa Mands-Personen var den heele høyre Side, saavel de inderste Klæder, som Huden og Kjødet lige indtil Beenene, gandske forbrændt,

saar at han strax døde paa Stedet. Vigen derimod maatte udstaae en meere langvarig Smærte, i det hun ikke døde førend længe derefter, da der var gaaet Rodd i det forbrændte Kød, og Forraadnelsen endelig havde indtrængt sig til de indvortes Deele. Det mærkværdigste var, at den overmaade fine Jld ikke endnu havde forladt hendes Legeime, da man siden fik hende ind i Huuset og trækkede hende af Klæderne, men sviede endog de Klæder, som man isørde hende i de forrige Sted. Af Creature bleve elleve Heste ihjelslagne, hvoraf de tre stode tilfammen indelukkede i et Huus; dog kunde man paa ingen af disse see mindste Tegn til Jld, undtagen alleene at Haarene bag Ørene paa den eene vare noget svædne. Til Beviis paa Jldens Maade at virke paa, kand ellers dette tiene, at den, ligesom den sædvanlige Lynild, paa et par Steder i Skastaa-Tunge, i et Øyeblik smeltede smaa rundagtige Huller i den faste Klippe, og trængde sig saaledes der igiennem; og til Beviis paa dens Hæftighed, at Bierget iblant andre Ting befandtes at have opkastet en overmaade haard og fast Steen der vejede $14\frac{1}{2}$ Pund, hvilken, tilligemed andre Steene af 2. 3. til 10 Punds Vægt, nedfaldt Natten imem den 20. og 21 Octobr. fuldkommen fire Mille borte.

Det som ved andre Jldsprudende Bierge i Island nogle gange tilforn er bleven baade seet, og optegnet i de gamle Nar-Bøger, mærkedes og ved dette, at man nemlig, iblant de af Jlden opkastede Ting, fandt en Mængde Kjøkken-Salt, hvilket, især udi klart og tørt Veyr, kunde opsamles oven paa Sandet.

Til Slutning er erfaret og af alle Naboerne eenstemmig stadfæstet, at det mod Vesten tilgrændsende Isbjerg Desfields-Jokel, ved denne store Mængde Vand, Jis, Steene, Grus og Aske, som Katlegiaa opkastede, mærkelig er aftaget, saa at ikke alleene Isen paa samme er bleven øyensynlig lavere end den tilforn har været, men at endog store Field-Spidser, som man ikke før har kundet see, nu begynde at stikke temmelig høyt frem over Jisens Overflade.